

ב"ה

פרשת אחרי - קדושים

בבואו לכפר על הקדש עד צאתו

אחרי טז, יז.

הויכוח בין הכהן הגדול לשמעיה ואבטליון

מסופר בגמרא¹: "מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והווי אזלי כולי עלמא בתריה, כיון דחזיונהו לשמעיה ואבטליון, שבקוהו לדידיה ואזלי בתר שמעיה ואבטליון, לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה דכהן גדול. אמר להן, ייתון בני עממין (לשון גנאי הוא, לפי שבאו מבני בניו של סנחריב²) לשלם. אמרו ליה, ייתון בני עממין לשלם, דעבדין עובדא דאהרן (רודפי שלום), ולא ייתי בר אהרן לשלם, דלא עביד עובדא דאהרן" (שהוניתנו אונאת דברים, ואמר מר³ .. אם היה בן גרים - לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך).

[מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והיו הולכים הכל אחריו, כיון שראו את שמעיה ואבטליון ראשי הסנהדרין שהם הולכים, עזבו אותו את הכהן הגדול והלכו אחר שמעיה ואבטליון לחלוק להם כבוד. לבסוף באו שמעיה ואבטליון להפרד מן הכהן גדול טרם הליכתם לביתם. אמר להן בכעס: יבואו בני העמים לשלום, כי שמעיה ואבטליון מבני גרים היו, ולכן רצה להזכיר להם שהם מבני הגויים. אמרו לו: יבואו בני העמים לשלום שעושים מעשה של אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, ואל יבוא בן אהרן לשלום שאינו עושה מעשה של אהרן ומקניט שלא כדין את הגרים.]

¹ יומא עא, ריש ע"ב (ובפירש"י).

² גיטין נז, ב.

³ ב"מ נח, ב.

וצריך להבין: כהן גדול בצאתו בשלום מן הקודש, לאחרי שנתקבלה תפילתו ופעל כפרה לכל בני ישראל כו' - היה בוודאי בדרגא נעלית ביותר (שהרי כהן גדול שלא היה כשר, היו צריכים להוציא אותו מן הקודש כו'⁴, ומזה מובן גודל מעלת כהן גדול שעבד עבודתו כדבעי, עד ליציאתו מן הקודש בשלום).

ומה גם שמצד גודל מעלת יום הכיפורים, שבו אין שליטה לשטן כו'⁵, הנה אפילו איש פשוט עומד בדרגא נעלית במשך כל היום, ובפרט בסיומו, בזמן תפלת נעילה, וברור הדבר שנתכפרו לו כל הענינים, וכפי שמצינו שאפילו בבא בן בוטא ש"היה מתנדב אשם תלוי בכל יום" (דאיכא למיחש בספק שמא חטא כו'), לא היה מביאו "אחר יום כיפורים יום אחד" (דליכא למיחש, דהא כיפר יום הכיפורים)⁶.

ואם כך, איך יתכן שהכהן גדול יקפיד ויתרעם על הפגיעה בכבודו, שבמקום שכל העם ימשיך לילך אחריו ללוותו, הלכו ללוות אחרים!?

ומה גם שמדובר אודות שמעיה ואבטליון - נשיא ואב בית-דין, שהכל חייבים לכבדם. ולהעיר מהפלוגתא בין ה'בבלי' ל'ירושלמי'⁷ בענין בנות ירושלים שהיו יוצאות בכלי לבן שאולין, אם בת כהן גדול שואלת מבת מלך או מבת סגן, ומזה מובן גם בנוגע לכהן גדול ונשיא (מלך), כבודו של מי גדול יותר⁸.

ויש לומר הביאור בזה:

כהן גדול - ענינו תפילה, ובפרט לאחרי יום הכיפורים שבו מתפללים חמש תפילות⁹, ולדעתו, צריך להיות עיקר העבודה בתפילה ולא בתורה; ואילו שמעיה ואבטליון - ענינם תורה, ולדעתם, גְּדֻלָּה מעלת התורה על התפילה. ועל דרך פלוגתת האמוראים במסכת שבת¹⁰ בנוגע לחשיבות של תורה ותפילה.

ולכן, כאשר הכהן גדול ראה שהולכים ללוות את שמעיה ואבטליון - היה איכפת לו (לא כבוד עצמו חס ושלום, אלא) **כבוד התפילה**, שמחשיבים את מעלת התורה יותר ממעלת התפילה.

ולכן "אמר להן ייתון בני עממין כו'":

⁴ראה משנה יומא פ"ה מ"א (נב, ב), ובפיהמ"ש והרע"ב. זח"ג קב, א.

⁵יומא כ, רע"א. וש"נ.

⁶כריתות כה, א (ובפירש"י).

⁷תענית בסופה.

⁸ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"נ ע' 54 הערה 218. וש"נ.

⁹ראה לקו"ת ס"פ פינחס.

¹⁰יו"ד, א.

החילוק בין תפילה לתורה הוא - שהתפילה הוא ענין של התקשרות שבאה על ידי האבות, כפי שאומרים בתחילת התפילה: "אלקי אברהם וכו'". - עיקר ענין התפילה הוא אמנם בקשת צרכיו, אבל "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל"¹¹, ולכל לראש צריך להזכיר זכות אבות. ומזה מובן, שעיקר ענין התפילה שייך לבני אברהם יצחק ויעקב דוקא. מה שאין כן גרים, שיש פלוגתא בנוגע לביכורים אם יכולים לומר "לאבותינו"¹²; ואילו בנוגע לענין התורה - שווים גרים לבני אברהם יצחק ויעקב, כדאיתא במדרש¹³ שבמתן תורה היו נוכחים כל בני ישראל, "את אשר ישנו פה גו' ואת אשר איננו פה"¹⁴, כולל גם גרים.

וזהו שאמר הכהן גדול לשמעיה ואבטליון "ייתון בני עממין כו'" - לא כדי לגנותם חס ולשלום, אלא להסביר להם, שהסיבה לכך שעיקר ענינם תורה (ולא תפילה) היא להיותם גרים ("בני עממין"), ואילו אצל בני אברהם יצחק ויעקב - עיקר המעלה היא בענין התפילה.

ועל זה השיבו לו, "ייתון בני עממין לשלם, דעבדין עובדא דאהרן (שהיה "אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות כו"¹⁵), ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עביד עובדא דאהרן":

שמעיה ואבטליון לא התכוונו לקלל חס ולשלום את הכהן גדול, ומה גם שהכהן גדול התפלל ופעל עבורם שנה טובה כו'; כוונתם היתה להדגיש את מעלת התורה - שאפילו אהרן, שושבינא דמטרוניתא¹⁶, שענינו היה לקרב ולהעלות את בני ישראל מלמטה למעלה, שזהו ענין התפילה¹⁷ [אלא שעל ידי זה העלה אותם גם לענין התורה - "ומְקַרְבֵן לתורה"¹⁸, אבל עבודתו כשלעצמה היתה בענין הקירוב ("מְקַרְבֵן"), העלאה מלמטה למעלה, ענין התפילה], הרי זה היה חזר אצלו בענין השלום, שזהו ענין התורה, עליה נאמר¹⁹ "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", ו"ניתנה²⁰ לעשות שלום בעולם"²¹ [ובגלל זה היתה ההעלאה באופן שעל ידה נפעל הענין ד"מקרבן לתורה"].

¹¹ברכות לב, סע"א. וש"נ.

¹²ירושלמי ביכורים פ"א ה"ד.

¹³פרדר"א פמ"א. שמו"ר פכ"ח, ו. תנחומא יתרו יא. זח"א צא, א.

¹⁴נצבים כט, יד.

¹⁵אבות שם מי"ב.

¹⁶זהר ח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב.

¹⁷ראה או"ת להה"מ סקצ"ח. ובכ"מ.

¹⁸נצבים כט, יד.

¹⁹משלי ג, יז.

²⁰רמב"ם הל' חנוכה בסופו.

²¹בענין זה נזכר גם פירוש רש"י (ויקרא ג, א) בנוגע לקרבן "שלמים", ש"מטילים שלום בעולם".

וזהו שאמרו "ולא ייתי בר אהרן לשלם כו" - שלמרות גודל מעלת ענין התפילה, שעל ידה נעשית ההעלאה וההתקשרות עד לבחינת עצמותו יתברך, הנה כל זמן שעבודתו היא רק בקו התפילה, ללא התכללות התורה שענינה שלום [והעדר התכללות ענין השלום היה עד כדי כך, שהעליב אותם באמרו "ייתון בני עממין"], אזי חסר אצלו ענין השלום ("לא ייתי .. לשלם").

קטע משיחת ש"פ שמיני מבה"ה וער"ה אייר, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשכ"ה ע' 353.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה